

2023-11-16 Nr. NV-2844

ĮSTATYMŲ PROJEKTAI Nr.: TAP-23-1514 TAIS-23-13350(2)		DĖL VALSTYBĖS TARNYBOS ĮSTATYMO PAKEITIMO ĮSTATYMO 1, 2 IR 3 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR SU JUO SUSIJUSIŲ ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	Pasirenkama ☐ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☒ Nesvarstyta	Pasirenkama ☒ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☐ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Gražinti tobulinti
Igyvendina Vyriausybės programą	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne		Data iš kalendoriaus	

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Poreikis patikslinti įstatymus siejamas su siekiu suvienodinti valstybės pareigūnų* socialines garantijas ir bendrųjų nuostatų taikymą su valstybės tarnautojais.

Nors valstybės pareigūnų statusas skiriasi nuo valstybės tarnautojų, tačiau jų atliekamos funkcijos, analogiškai kaip ir valstybės tarnautojų, iš esmės laikytinos valstybės funkcijų vykdymu, siekiant užtikrinti viešųjų interesų apsaugą ir gerovę. Valstybės pareigūnų ir valstybės tarnautojų atsakomybės ir socialinės garantijos taip pat panašesnės, nei privačiame sektoriuje taikomos socialinės garantijos, kurias reguliuoja Darbo kodeksas.

Valstybės tarnybos įstatymas valstybės pareigūnams visa apimtimi šiuo metu netaikomas. Numatytas tik atskirų nuostatų taikymas (pvz., kai kurios nuostatos, susiję su materialine atsakomybe ir žalos atlyginimu, materialine pašalpa, Seimo, Prezidento, Vyriausybės paskirtų valstybės institucijų ir įstaigų vadovų kompetencijų ugdymu ir kt.).

Atskirų valstybės pareigūnų socialinės garantijos yra numatytos atskiruose specialiuose įstatymuose arba iš viso nėra nustatytos. Atsižvelgiant į tai, teisinis reglamentavimas yra labai nevienodas, pvz.: minimali kasmetinių atostogų trukmė numatyta nuo 20 darbo dienų iki 28 kalendorinių dienų, maksimali – nuo 30 darbo dienų iki 42 kalendorinių dienų. Valstybės pareigūnams / šeimos nariams numatytos išeitinės išmokos yra 2-4 mėnesių atlyginimo (darbo užmokesčio, vidutinio darbo užmokesčio, pareiginės algos) dydžio.

Taip pat valstybės pareigūnams teisės aktuose nėra numatytas darbo santykius ir socialines garantijas reglamentuojančių įstatymų taikymas (tiek, kiek jų statuso ir socialinių garantijų nereglementuoja specialiųjų įstatymų nuostatos), kaip tai yra nustatyta valstybės tarnautojams, statutiniams valstybės tarnautojams, prokurorams ir kt. Tai sukelia neaiškumą, taikant nuostatas, kai specialieji teisės aktai nereguliuoja tam tikrų tarnybos santykių sričių (pvz., darbo laiko, poilsio laiko, garantijų ir pan.).

Projektai parengti vykdant Vyriausybės 2022-09-28 posėdžio protokole Nr. 53 numatytą pavedimą, kuriuo (svarstant Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo projektą ir su juo susijusius teisės aktų projektus, susijusius su valstybės tarnybos reforma), pavesta SADM kartu su suinteresuotomis institucijomis įvertinti valstybės pareigūnų socialinių garantijų reglamentavimo skirtumus ir, prireikus, pateikti Vyriausybei reikalingus teisės aktų projektus.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS**Pagrindinės siūlomos priemonės:**

- Valstybės tarnybos įstatymo projekte:
 - išplėsti šio įstatymo nuostatų (dėl veiklos ir tarnybinės etikos principų, nepriekaištingos reputacijos, informavimo apie tarnybos sąlygas, skatinimo ir apdovanojimo, tarnybinių nusižengimų tyrimo, atsakomybės ir nuobaudų, žalos atlyginimo, atostogų, tarnybos stažo, valstybės tarnautojų statuso atkūrimo, materialinės pašalpos, išeitinės išmokos atleidimo atveju sukakus 65 m., kompetencijų ugdymo, kvalifikacijos tobulinimo) taikymą valstybės pareigūnams tiek, kiek jų statuso ir socialinių garantijų nereglementuoja jų veiklą

* Seimo kontrolieriai, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinis direktorius, Mokestinių ginčų komisijos nariai, Valstybinės kultūros paveldo komisijos nariai, Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos nariai, Etninės kultūros globos tarybos nariai, Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nariai, Kultūros tarybos pirmininkas, Nacionalinės sveikatos tarybos pirmininkas, Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos nariai, Vyriausybės atstovai, Vyriausiosios rinkimų komisijos nariai, Akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius, Lietuvos radijo ir televizijos komisijos nariai, Žurnalistikos etikos inspektorius, Ryšių reguliavimo tarnybos tarybos nariai, Viešųjų pirkimų tarnybos direktorius, Konkurencijos tarybos nariai, Lygių galimybių kontrolierius, Nacionalinės šeimos tarybos pirmininkas, Žvalgybos kontrolieriai, Vaiko teisių apsaugos kontrolierius, Lietuvos administracinių ginčų komisijos ir jos teritorinių padalinių nariai.

reguliuojantys specialieji įstatymai.

- nustatyti, kad valstybės pareigūnams taikomi darbo santykius ir socialines garantijas reglamentuojantys įstatymai tiek, kiek jų statuso ir socialinių garantijų nereglamentuoja Valstybės tarnybos įstatymas ir jų veiklą reguliuojantys specialieji įstatymai.
- Specialiųjų įstatymų projektuose suvienodinti tam tikras specialiąsias nuostatas:
- visiems valstybės pareigūnams pasibaigus kadencijai, jeigu jie nėra paskiriami antrai ar kitai kadencijai ir per 2 mėn. terminą nepradedą eiti valstybės pareigūno ar valstybės tarnautojo pareigų, siūloma mokėti 2 mėn. jų vidutinių darbo užmokesčio (VDU) dydžio išeitinę išmoką. Tuo atveju jei įgaliojimai nutrūktų dėl sveikatos priežiūros įstaigos išvados, būtų išmokama 3 mėn. jų VDU dydžio išeitinė išmoka. Mirties atveju valstybės pareigūno šeimos nariams (sutuoktiniui, partneriui, sugyventiniui, nepilnamečiams vaikams) būtų išmokama 3 mėn. jo VDU dydžio išmoka.
- tais atvejais, kai valstybės pareigūnui nustatyta, kad negali dirbti kito darbo, negali gauti jokio kito atlyginimo (*išskyrus jam nustatytą darbo užmokestį ir užmokestį už mokslinį bei pedagoginį darbą ar atlyginimą už kūrybinę veiklą*) papildomai siūloma numatyti teisę gauti užmokestį už dalyvavimą ES, tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių finansuojamuose arba Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo projektuose, kuriuose vykdoma pedagoginė ar kūrybinė veikla.

Projektais teikiamiems pasiūlymams įgyvendinti papildomų lėšų iš valstybės ir savivaldybių biudžetų nereikės.

Rengėjų siūlymai išplėsti Valstybės tarnybos taikymą valstybės pareigūnams ir specialiuose įstatymuose suvienodinti jiems taikomas socialines garantijas iš esmės laikytini tikslingais.

Tačiau pasigendama aiškesnio pagrindimo dėl konkrečių siūlomų priemonių, todėl sudėtinga tiksliai įvertinti ar šios priemonės padės iš esmės ir sistemiškai išspręsti iškeltas problemas.

Neaišku, kodėl yra siūlomas būtent tokių Valstybės tarnybos įstatymo nuostatų taikymas valstybės pareigūnams, o kitų siūloma netaikyti, pvz., kodėl valstybės pareigūnai negalėtų eiti pareigų ir po 65 m. (kaip politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojai pagal Valstybės tarnybos įstatymą), kodėl nesiūloma taikyti Valstybės tarnybos įstatymo nuostatų dėl tarnybos pratęsimo, kai 65 m. sukanka kadencijos laikotarpis ir kt.

Nors rengėjai teigia, kad priėmus įstatymus bus suvienodintos visų valstybės pareigūnų socialinės garantijos, užtikrintas lygiateisiškumas ir teisėtų lūkesčių principas, tačiau specialiuosiuose įstatymuose kai kurie skirtumai tarp skirtingų valstybės pareigūnų išlieka ir rengėjai nepaaiškina, kodėl nesiūlo jų atsisakyti. Pvz., pagal Valstybės kontrolės įstatymą, pasibaigus valstybės kontrolieriaus kadencijai arba jam atsistatydinus, jeigu valstybės kontrolieriaus pareigas jis ėjo ne daugiau kaip 4 metus, valstybės kontrolieriui išmokama 2 mėn. jo VDU dydžio išeitinė išmoka, o jeigu valstybės kontrolieriaus pareigas ėjo ne mažiau kaip 4 metus – 4 mėn. jo VDU dydžio išeitinė išmoka. Tuo tarpu, pvz., pasibaigus Vyriausybės atstovo kadencijai, jeigu jis neskiriamas kitai kadencijai, išmokama 2 mėn. VDU dydžio išeitinė išmoka. Pažymėtina, kad teikime rengėjų nurodyti argumentai, kodėl kartu nėra teikiami Valstybės kontrolės įstatymo pakeitimai – „įvertinus tai, kad Valstybės tarnybos įstatymas netaikomas valstybės kontrolieriui, jo pavaduotojams ir kitiems Valstybės kontrolės darbuotojams“ – laikytini nepakankamais ir neargumentuotais.

Be to, neaišku, kuo remiantis specialiuosiuose įstatymuose siūloma nustatyti tokius, o ne kitokius išeitinių išmokų dydžius, kodėl numatomas būtent 2 mėn. terminas. Rengėjai nepaaiškina, kodėl vieniems valstybės pareigūnams siūloma numatyti teisę gauti užmokestį už dalyvavimą ES, tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių finansuojamuose arba Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo projektuose, o kitiems ne.

Taip pat nėra informacijos ir apie kai kurias siūlomas priemones, kurios nėra susiję su siekiu suvienodinti valstybės pareigūnų socialines garantijas su valstybės tarnautojais (pvz., neaišku, kodėl koreguojama Etninės kultūros globos tarybos sudarymo tvarka, Mokestinių ginčų komisijos narių atrankos tvarka, reikalavimai Lietuvos radijo ir televizijos komisijos nariams ir kt.).

Atsižvelgiant į visa tai, siūlytina rengėjams iš esmės peržiūrėti visiems valstybės pareigūnams taikomas socialines garantijas bei jų skirtumus ir pasiūlyti aiškiais argumentais pagrįstas priemones, siekiant išvengti neobjektyvių sprendimų, panaikinant skirtumus tarp atskirų valstybės pareigūnų.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Informacija nepateikta.

Papildomos administracinės, prisitaikymo ar kitos galimos naštos ūkio subjektams, papildomi kaštai dėl siūlomų priemonių įgyvendinimo nenurodyti.

STEBĖSENA

Informacija nepateikta.

Rengėjai nepateikia paaiškinimo, kodėl siūlo pakeisti Valstybės tarnybos įstatyme numatyto *ex post* vertinimo atlikimo datą iš 2027-01-01 į 2027-05-01. Valstybės tarnybos įstatyme, įsigaliojančiame 2024-01-01 yra numatytas

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

viso šiame įstatyme nustatyto teisinio reguliavimo poveikio ex post vertinimas, kurio metu bus įvertinta, ar žmogiškųjų išteklių valdymas valstybės tarnyboje yra efektyvus (vertinimo laikotarpis – 3 m., vertinimas turi būti atliktas iki 2027-01-01).

Teikime pasigendama informacijos ar ir kaip šis ex post vertinimas susijęs su naujų siūlomų priemonių stebėseną.

Tikslintina rengėjų pateikta informacija apie tai, kad priėmus įstatymus iš esmės neigiamų pasekmių nenumatoma. Siūlome įvertinti tai, kad siūlomos priemonės, susijusios su išeitinės išmokos dydžių pasikeitimais, galimai gali turėti neigiamų pasekmių kai kurių valstybės pareigūnų socialinėms garantijoms (pvz., Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos nariams bus išmokama 2 mėn., vietoj 3 mėn., jų VDU dydžio išmoka; Lygių galimybių kontrolieriui, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriui, Žvalgybos kontrolieriui – jų 2 VDU dydžio išmoka, vietoj 2 jų darbo užmokesčio / atlyginimo dydžio išmokos). Pažymėtina, kad poziciją dėl Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos (VERT) narių teisinės padėties pabloginimo, susiejant išeitinės išmokos mokėjimą su tam tikromis aplinkybėmis (ar VERT narys susirado, ar ne kitą darbą valstybės tarnyboje per 2 mėn.), yra išsakiusi ir VERT projektų derinimo metu.

TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ DERINIMAS

Projektai suderinti su VRM, FM, SM, ŠMSM, SAM, AM, ŽŪM, URM, KAM, TM (iš dalies), Valstybine darbo inspekcija, Lygių galimybių kontrolieriumi, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriumi, Konkurencijos taryba, Lietuvos kultūros taryba, Viešųjų pirkimų taryba, Vyriausiąja tarnybinės etikos komisija, Vyriausiąja rinkimų komisija, Mokestinių ginčų komisija, Lietuvos administracinių ginčų komisija, Žvalgybos kontrolierių įstaiga, Valstybės kultūros paveldo komisija ir kitomis suinteresuotomis valstybės institucijomis.

Likusios pagrindinės nesuderintos pastabos ir pasiūlymai:

TM:

- numatyti pereinamuoju laikotarpiu taikytinas nuostatas dėl išeitinės išmokos mokėjimo, užtikrinančias teisėtų lūkesčių apsaugą į pareigas jau paskirtiems Seimo kontrolieriams ir kitiems valstybės pareigūnams, (*SADM: teisėtų lūkesčių principas nebus pažeistas, nes pareigūnai nebus gavę išeitinės išmokos*).
- numatyti Kultūros tarybos įstatymo, Sveikatos sistemos įstatymo, Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo ir kitų įstatymų pakeitimų projektų naujų nuostatų, susijusių sveikatos priežiūros įstaigos išvada, kad pareigūnas nebegali eiti pareigų, taikymą pereinamuoju laikotarpiu (*SADM: pereinamųjų nuostatų nereikia, nes tokios sveikatos priežiūros įstaigos išvados iki 2024-01-01 nebuvo išduodamos*).

VERT:

- išeitinės išmokos skyrimo susiejimas su tuo, ar VERT narys per 2 mėn. susirado kitą darbą valstybės tarnyboje ar ne, iškreipia šios išmokos, kaip kompensacinės priemonės, esmę. Be to, tuo būtų formuojama ydinga praktika, kuomet baigęs kadenciją pareigūnas nėra skatinamas ir toliau eiti pareigų valstybės tarnyboje (*SADM: siekiama suvienodinti socialines garantijas visiems valstybės pareigūnams*).
- numatyti aiškesnį Valstybės tarnybos įstatymo nuostatas, susijusias su skatinimu ir apdovanojimu, taikymą valstybės pareigūnams, sudarant realesnes galimybes šios nuostatos veikimui ir praktiniam įgyvendinimui (*SADM: bus galima tikslinti Vyriausybės tvirtinamą vienkartinį piniginių išmokų valstybės tarnautojams skyrimo tvarką*).

Nesuderintas pastabas siūloma aptarti tarpinstituciniame pasitarime.

PAŽYMĄ PARENGĖ	Daiva Buivydaitė-Garbštienė
	Socialinės politikos grupė, vyresnioji patarėja

* Seimo kontrolieriai, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinis direktorius, Mokestinių ginčų komisijos nariai, Valstybinės kultūros paveldo komisijos nariai, Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos nariai, Etninės kultūros globos tarybos nariai, Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nariai, Kultūros tarybos pirmininkas, Nacionalinės sveikatos tarybos pirmininkas, Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos nariai, Vyriausybės atstovai, Vyriausiosios rinkimų komisijos nariai, Akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius, Lietuvos radijo ir televizijos komisijos nariai, Žurnalistikos etikos inspektorius, Ryšių reguliavimo tarnybos tarybos nariai, Viešųjų pirkimų tarnybos direktorius, Konkurencijos tarybos nariai, Lygių galimybių kontrolierius, Nacionalinės šeimos tarybos pirmininkas, Žvalgybos kontrolieriai, Vaiko teisių apsaugos kontrolierius, Lietuvos administracinių ginčų komisijos ir jos teritorinių padalinių nariai.